

Latviešu valodas un literatūras

2. posma olimpiāde 8. – 9. klasei

2014. gada 20. janvārī.

1. daļa

Kultūras notikumi 2013. gadā

Atbildi uz jautājumiem!

(20 punktu)

1. 2013. gadā Latvijā ar dažādiem koncertiem un konkursiem atzīmēja izcila latviešu komponista, pirmā Latvijas Konservatorijas rektora, 150 gadu jubileju. Šis komponists sacerējis apmēram 100 solo un 100 kora dziesmas, un viena no visu laiku populārākajām latviešu kora dziesmām ir „Gaismas pils”. Uzraksti komponista vārdu un uzvārdu, kā arī dziesmas „Gaismas pils” vārdu autoru!

a) _____

1.a _____

b) _____

1.b _____

2. Valdis Rūmnieks un Andrejs Migla kopā sarakstījuši tādas populāras grāmatas kā „Kuršu vikings” un „Čaks”. Jaunākais viņu kopdarbs ir biogrāfiskais romāns „Trīs zvaigznes” par izcilo latviešu tēlnieku, Brīvības pieminekļa autoru, kuram 2013. gadā apritēja 125 gadi. Uzraksti tēlnieka vārdu un uzvārdu, kuram veltīta šī grāmata! Kuru ievērojamu pieminekļu ansambli Rīgā vēl veidojis šis tēlnieks?

a) _____

2.a _____

b) _____

2.b _____

3. 1988. gadā par nācijas atmodas simbolu kļuva Māras Zālītes un Zigmara Liepiņa rokopera „Lāčplēsis”. Uzraksti latviešu dzejnieka vārdu un uzvārdu, kā arī literāro daiļdarbu, kura motīvi izmantoti rokoperā!

a) _____

3.a _____

b) _____

3.b _____

4. 2013. gada 27. februārī mūžībā aizgāja latviešu dzejnieks un publicists, kura darbi iekļauti Latvijas kultūras kanonā. Uzraksti dzejnieka vārdu un uzvārdu, viņa dzimto vietu un vienu dzejoļu krājuma nosaukumu!

a) _____

4.a _____

b) _____

4.b _____

c) _____

4.c _____

5. 2013. gada novembrī 80 gadu jubileju atzīmēja dzejniekam, kura daiļradē nozīmīgu vietu ieņēma Gaujas tēls, bet dažu dzejoļu krājumu nosaukumi ir saistīti ar mūziku. Uzraksti dzejnieka vārdu un uzvārdu, viņa dzimto vietu un vienu dzejoļa krājuma nosaukumu!

a) _____

5.a _____

b) _____

5.b _____

c) _____

5.c _____

6. Uzraksti latviešu rakstnieka, kurš 2013. gadā saņēma Starptautisko Baltijas jūras reģiona Jāņa Baltvilka balvu, vārdu un uzvārdu un vienas godalgotās grāmatas nosaukumu!

a) _____

6.a _____

b) _____

6.b _____

7. Par 2013. gadā skatītāko multfilmu (skatīta miljons reižu) internetā atzīta filmu studijas „Rija” uzņemtā filmiņa, kuras režisors ir Reinis Kalnaellis. Multfilmā skan dziesma par burtiem, kuras komponists un izpildītājs ir grupas „Prāta vētra” solists. Uzraksti, kā sauc šo multfilmu un komponista vārdu un uzvārdu!

a) _____

7.a _____

b) _____

7.b _____

8. Latvijas Literatūras gada balvas nominācijā „Labākais Latvijas autora darbs bērniem” balvu 2013. gadā ieguva grāmata „Līze Analīze un citi slimnīcas skaitāmpanti”. Uzraksti šīs grāmatas autores vārdu un uzvārdu!

8. _____

9. „Spēlmaņu nakts” kļuvusi par tradīciju 20 gadu garumā, kurā viena no nominācijām ir *Gada latviešu autora darba iestudējums*. Uzraksti 2012./2013. gada teātra sezonas šīs nominācijas ieguvēju: Gada latviešu autora darba iestudējuma nosaukumu, teātri, kurā tas spēlēts, un režisoru!

a) _____

9.a _____

b) _____

9.b _____

c) _____

9.c _____

Kopā par
1. daļu:

2.daļa

Darbs ar tekstu

Izlasi Jāņa Rokpeļņa darbu „Ar Arnoldu Burovu Griškenē” un izpildi uzdevumus!

(40 punktu)

Ar Arnoldu Burovu Griškenē

Grīziņkalns, Griškene... Te tā dēvētajā atmiņu kinolentē pēkšņi, negaidīti sarosās lelles, nevis strikti dokumentāli tipi. Un tad jau tiek redzams lielā latviešu leļļinieka Arnolda Burova štramais stāvs. Skaidra bilde – viņš taču ir īsts Griškenes čalis. Dzimis gan pašā Grīziņkalna pierobežā, Avotu ielā. Bet savukārt – kā brēcoši triviāli saka pats Burītis: „Grīziņkalnā piedzima mana mīlestība uz Rīgu. Loģiski, saskrienamies Griškenē, jau labu laiciņu netikušies. Cik jocīgi – nu man liekas, ka arī pats Burovs ir kā viena liela, stilistiski izslīpēta un vienlaikus ļoti vitāla lelle.

Saprotams, ka šāds kompliments dažu labu būtu pamatīgi aizkaitinājis. Jo lelle šķiet kaut kas pastīvs un falšs. Bet bērni un Burovs zina, **kas tad īstenībā tā lelle ir**. Tiem, kas nezina, to izskaidrot nevar.

Savos leļļu ķinišos Burovs skatās uz Rīgu caur Čaku un Ezeriņu, es paraudzīšos uz Rīgu caur Burovu. Jo tik bērnišķīgi aizrautīgi iegrimt līdz ausīm katrā mājā, katrā kokā, katrā ģerānijā un durvju kliņķī es vēl neprotu — peldu pa virsu. Šeit ar Burovu var konkurēt varbūt vienīgi vecās māmiņas, kuras diendienā raugās pa kocoņu logiem Lienes, Krāsotāju, Spargeļu, Vārnu ielā. Šajās istabiņās viņas dzimušas, aizvadījušas bērnus un dzīvi...

Grīziņkalna bruģētajās ielās un pagalmiņos spēlēja pentokus, zekserus, grobeni, vijoli, leijerkasti, ermoņikas. Taču nabagi nespēlēja ubagus. Tiesa, vietējie puikas vis nelikās paskoloti — **sētas un sienas tolaik vēl nebija pārvērstas saistošā lasāmvielā lielo kultūrtautu valodās**.

Kioski, ormaņi, zirdziņi, krogi, brīnišķais saldējums, kura lēnā ēšana (nevis kāra aprīšana) prasa ļoti izsmalcinātu meistarību. Man bija un ir tāda sajuta, ka Čaks visu laiku špiko no manis, spiests atzīt Burītis. Tālab Čaka "Manu paradīzi" par samedstajiem santīmiem nopirka vairāki čomi koplietošanai. Gaišums un dullums, trauslums un spēks — tāds bija tas huligāns latvju literatūrā. Gandrīz vai tāds pats kā Burovs.

Jājautā, kāds tad ir Burova latviskums? Līdzīgi kā Emīlam Dārziņam, latviska ir Burova dvēsele. Un rīdzinieciska, protams. Var pārmantot Rīgas namus un baznīcas, uzpindzelēt fasādes, iebūvēt veikaliņus. Var nejauši noskatīties "Umurkumuru". Bet kā pārmantot šo dzīvo un smalko, un noturīgo rīdziniecisķās vides un vēstures radību? Kā pārmantot Arnoldu Burovu?

Nopērku saldējumu, brūnu kā policista forma, un cenšos to apēst palēnināti, nevis ar dažiem sasteigtiem kodieniem.

1993.

1. uzdevums (3 punkti). Uzraksti teksta galveno domu! Pamato to!

1. ____

2. uzdevums (2 punkti). Uzraksti, kā tu saproti tekstā izcelto frāzi „kas tad īstenībā tā lelle ir”!

2. ____

3. uzdevums (2 punkti). Uzraksti, kā tu saproti tekstā izcelto frāzi „sētas un sienas tolaik vēl nebija pārvērstas saistošā lasāmvielā lielo kultūrtautu valodās”!

3. ____

4. uzdevums (3 punkti). Izlasi teikumu! „Tālab Čaka "Manu paradīzi" par samestajiem santīmiem nopirka vairāki čomi koplietošanai.” Šajā teikumā autors ir raksturojis kādu būtisku sava laika pazīmi. Izskaidro to!

4. ____

5. uzdevums (3 punkti). Uzraksti vārda „spēlēt” nozīmes, kuras atklājas teksta 4.rindkopā!

- _____
- _____
- _____

5. ____

6. uzdevums (4 punkti). Izraksti no teksta trešās rindkopas divus frazeoloģismus un paskaidro to nozīmi!

Frazeoloģisms	Skaidrojums

6. ____

7. uzdevums (4 punkti). Uzraksti vārdiem literārajai valodai atbilstošu sinonīmu!

ķinītis	kocēņi	kliņķis	uzpindzelēt

7. ____

8. uzdevums (2 punkti). Uzraksti radniecīgu vārdu virkni, parādot, kā darināts vārds „tautiskums”!

_____ ⇒ _____ ⇒ tautiskums

8. ____

9. uzdevums (4 punkti). Izskaidro ar cipariem norādītās pieturzīmes!

Jājautā, ^(0.) kāds tad ir Burova latviskums. Līdzīgi kā Emīlam Dārziņam, latviska ir Burova dvēsele. Un rīdznieciska, ^(1.) protams. Var pārmantot Rīgas namus un baznīcas, uzpindzelēt fasādes, iebūvēt veikaliņus. Var nejauši noskatīties "Umurkumuru". Bet kā pārmantot šo dzīvo un smalko, ^(2.) un noturīgo rīdznieciskās vides un vēstures radību? Kā pārmantot Arnoldu Burovu?

Nopērku saldējumu, ^(3.) brūnu kā policista forma, ^(3.) un cenšos to apēst palēnināti, ^(4.) nevis ar dažiem sasteigtiem kodieniem.

Nr.	Pieturzīmes lietojuma pamatojums
Piem.	<i>Komats atdala palīgteikumu no virsteikuma.</i>
1.	<i>Komats atdala</i>
2.	<i>Komats atdala</i>
3.	<i>Komati atdala</i>
4.	<i>Komats atdala</i>

9. _____

10. uzdevums (4 punkti). Pārveido un uzraksti teikumu tā, lai tajā būtu tiešā runa, pielikums un divdabja teiciens!

Man bija un ir tāda sajuta, ka Čaks visu laiku špiko no manis, spiests atzīt Burītis.

10. _____

uzdevums (5 punkti). Papildini tabulu, ierakstot tekstā pieminētos latviešu kultūras darbiniekus, uzraksti viņu profesiju un viena darba nosaukumu!

Vārds, uzvārds	Profesija	Darba nosaukums
Arnolds Burovs		„Umurkumurs”
		„Melanholiskais valsis”
Aleksandrs Čaks		

11. _____

12.uzdevums (4 punkti). Uzraksti divus latviešu literātus, kuru bērnība saistās ar Grīziņkalnu, uzraksti katram vienu literāro darbu, kurā attēlota bērnu dzīve Grīziņkalnā!

Vārds, uzvārds	Darba nosaukums

12. _____

Kopā par
2.daļu:

3. daļa
Tekstveide

Izvēlies vienu no tematiem un uzraksti pārdomu darbu 250–300 vārdu apjomā!
(30 punktu)

- **Tu esi Latvija! (*O. Vācietis*)**
- **Mana atbildība par vietu, kurā dzīvoju.**
- **„Pats cīnies, palīdz, domā, spried un sver,
Pats esi kungs, pats laimei durvis ver.” (*Rainis*)**

Uzmetums.

